סנהדרין קה:, ה) [ישעיה סא],

תורה אור השלם

1. כָּל יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא

טָמֵא הוּא בְּדְד יַשַׁב מְחוּץ לַמַּחַנֵה מוֹשָׁבוֹ: ויקרא יג מו

3. לא תשנא את אחיר בּלבבר

הוֹבָחַ תּוֹבִיחַ אֶת עֲמִימֶךְ וְלֹא תִשְּׁא עְלִיו חֲטְא: ויקרא יט יו 1. אַל תוֹבַח לִץ פָּן יִשְׂנָאָרָ.

ויחר אף שאול ביהונתו

זַיַּוּוּ אַן שָאוּל נְּיוּוּנְוּ,וּ
 זַּיְאמֶר לוֹ בֶּן נַעוֹת הַמְּרְדּוּת הַלְּוּ יְדַעְתִּי כִּי בֹחֵר אַתָּה לְבָּן
 זִישׁי לְבְשְׁתְּ וּלְבשְׁת עֶרְוַת אָבְוֹיִת שמואל א כ ל

ָּיָבֶּיֶן. 6. וַיְטֶל שָׁאוּל אֶת הַחֲנִית עָלְיו

לְהַבּתוֹ וַיִּדְע יְהוֹנְתֶן בִּי כְלְה הִיא מִעם אָבִיו לְהָמִית אֶת הוד: שמואל א כ לג

ַ וַיֵּלֶךְ לְמַסְּעִיו מִנָּגֶב וְעַד בֵּית.

אַל עַד הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הְיָה שָׁם אָהֲלֹה בַּתְחִלָּה בִּין בֵּית אַל וּבֵין

הָעָייִ 8. רִּישְׁלָח הַמָּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְיִּקְּח אֶת הִירְם מִצֹר: בֶּן אִשְׁה אַלְמְנָה הוא ממטה נְפְּתָלִי וְאָבִיו אִישׁ צרִי חֹרִשׁ וְחֹשֶׁת

יְּנְבְּלֵּא אֶת הַחָּבְּמָה וְאָת הַתְּבוּנְה וְאָת הַדְּעַת לְעֲשׁוֹת בָּל מְלָאבָה בַּנְּחשָׁת וַיְבוֹא אֶל הַמָּלֶךְ שָׁלֹמֹה וַיִּעשׁ אָת בְּל

מלאכתו: מלכים אז יג-יד

9. ואני הנה נתתי אתו את

לַבְּרָי וְּבֵּרְ וְעֲבֵּרְ וְעָבֵּרְ לְמָשֵׁה דְּן
 אָהַלִּיאָב בָּן אֲחִיפְמָךְ לְמָשֵׁה דְּן
 וְגְשׁוֹ אַת כָּל אֲשֶׁר צוִיתְרָ:
 וְגְשׁוֹ אַת כָּל אֲשֶׁר צוִיתִרְ:
 שמות לא ו

הוכח לחכם ויאֱהְבֶּרָ:

יִצְיָה הַכּּהֵן וְלְקַח לַמְּטַהֵר י צפרים חיים יוהרום נעץ

ולנוה שלא לשמה. שעושה עלמו עניו ואינו רולה להוכיחו ואותה

לשמה פירוש משום גאוה או שיאמרו אדם עניו הוא ומשפיל עלמו

ושותק בחירופו ועלבונו ולא לשם שמים אלא לקנות שם אבל בקונט׳

שפירש ענוה שלה לשמה שמונע

תוכחה מן הצריכים לא ישר אלי

דהוה רשע גמור: וכואן דאמר

עד נזיפה הא כתיב הכאה וקללה.

ואם תאמר למאן דאמר נמי הללה הא

כתיב לבו הכאה וי"ל שמא כדמשני

אגב חביבותא דיונתן אי נמי לא דריש

ליה קרא דויטל שאול כיון דליתיה

בהאי קרא דויחר אף שאול אלא קרא אחרינא הוא: הכי גרסיגן

דאמר מר אימיה מדן ואבוה מנפתלי דבדברי הימים (ב ב), כחיב ואמו מבני דן: (לעיל) לעורם אד

ישנה אדם מאומנות אביו ומאומנות

אבותיו. ומייתי ראיה שאמו היתה

ענוה לא לשם שמים היא אלא שלא ישנאנו וי"מ ענוה שלא

בם א מיי׳ פ״ו מהל׳ דעות הלכה [ה] ו: ב מיי שם הלכה פ"ג מהל" מ"ח הלכה ה ופ"י מהלכות תשובה הלכה ה סמג עשין יב טוש"ע י"ד

סימן רמו סעיף כ: לב ד מיי פ"ו מהלכות דעות הלכה ז [שו"ע א"ח סימן תרח סעיף ב בהג"הן:

הגהות הב"ח

(A) רש"י ד"ה עד קללה וכו'המוכים שהרי יהונתן וכו' שאול הס"ד ואח"כ מ"ה הכאה שיכה ב"ה: (ב) ד"ה עד שיפשיל וכו׳ מן הכית ובהפשלה כל"ל מן הכית ובהפשלה כל"ל והד"ל: (ג) בא"ד קלי המ"ד הלי המ"ד ולח"כ מ"ה מ"ס כו" שמולל:

לעזי רש"י

מוסף רש"י

טול קיסם מבין שיניך. הסתלק ופרוש מעבירה קטנה שבידך (ב"ב טו:). טול קורה מבין עיניך. פרוש מעבירה חמורה שבידן

שינויי נוסחאות ל] כר אלגדב (ש"ח), כן ל"ל יהושע וכ"ל בילקוט וכן כרב אלפס פרק במה מדליקין שבת דף יד. וכן בשלומות, גן בס"ל: עשה, דן ולא יקללנו (ש"מ), קו בשנאה שכלב (ש"m). וו מיכת סן בשנאה עכנכ (ש"ח), זן לפילו פניו מוכיס נמסק (ש"ח), ז] לפילו פניו משתנים (ש"ח), ז] ל"ל טלפון תמה לני (ש"ח וכ"ה בהגהות ד" פיק), ען הזה שיכול להוכיח לס ציין), ען הום שיכול להובית המה אומרים אומר לו טול קורם (ש־מ), ין 5"ל שיניך לו טול קורה (ש־מ), ין 5"ל שיניך וכ"א בע"י וכ"א ברב אלפס פ"ב דב"מ דף זו, יא] להוכיח אמר ר" עקיבא תמיה אני אם יש בדור הזה שמקבל תוכחה אמר רני וחנן (ש"מ), יבן רבן גמליאל בריבי [ובנ״ח: רבן גמליאל] (ש״ח), יג] גרסת ע״י שהוסיף בי וכן כרב חלפס הנ״ל, יד] שמעון בן פזי מרבי שמעון בן פז תוכחה (ש"מ), טו] לי רב הונא קביל מוכמה (ש"ח), עון לי רב הוגא למו (ש"ח), עליה רב הוגא למו (ש"ח), עו] למכת לי באנפיה (ש"ח), יו] לכשו דכתיב וימר (ש"ח), יח] המכלות כי בוחר אתה בבן ישי לבשתך ולבושת ערות אמך (ש"מ), יט] להכותו מאן דלומר עד הכלה דכתיב להכותו דמתר עד הכחה דכחיב נהכותו ומאן דמתר עד קללה כו' ערות מתן ומאן דמתר עד נזיפה (ש"ח), כ] אדם מאכסביא (ש"ח), כא] עד שיפשילו כליו (ש"ח), כב] אדם שיפשיקו כפיז (שיח), לכן חלט מאכסניא (שיח), לג] שנאתר עד התקוס (שיח), לד] נחשת וכתיב (דה"ב ב יג) בן אשה מבנות לן וכמיב התם ואמו [מיכות ואמר מר אימיה מבית נמחק] (ש"מ). ל היים מכית למחקן (ש"ח). לה] נע"י איתא ע"ז פירט"י: אימיה, אם אבי חירם מצור לא שינה חירם מאומנות אבותיו שהיו בעלי אומנות, אבותרי שהיו בעדי אומגורה, כו] למזוג לו בחמין (ש"ח). כו] מיבות דוקא שלש ועלו בידו שמים נרשם עליו קו (ש"ח). כת] בפרהסיא. דמעשה קול (ש"ח), כט] מלער לי רב הוגא "ל עד הכאה שיכה ש"מ), **(לו)** לסבול האכסנאי קודם שמשנה מאכסניא [והד"א] (ש"ח), לבן למזוג לו (ש"ח), לג] הכאה ס"א נזיפה (ש"ח),

בפרהסיא. כחן דאמעשה קול הוא מעיל מכפר: הוא הבדיל. שעל לשון הרע באו נגעים עליו: פטיט. לשון קול היולא בחשאי ובלע"ז פולי"ר: יביא קרבן פטיט. שהלפרים לועקין בכל שעה: יכול לא יכנו. על דבר תוכחה: יסטרנו. כלחחר יד: ופניו משחנין. שיוכיחנו ברבים

להלבין פניו: קיסס. כלומר עון קטן שבידך זה יכול לומר לו טול אתה עון גדול שבידך הלכך אין יכולין להוכיח שכולן חוטחים: שיודע להוכית. דרך כבוד שלא יהו פניו משתנין: קובל עליו. כשהייתי רואה בו דבר גנאי: מוכחה לשמה. לשם שמים: וענוה שלה נשמה. שעושה עלמו עניו שחינו רוצה להוכיחו ואותה ענוה שלא לשם שמים הוא אלא שלא ישנאנו: דאמר מר. במסכת עבודה זרה בפ"ה (דף כ:) ענוה גדולה מכולן דכתיב יען משח אותי לבשר ענוים סי לבשר חסידים לא נאמר: אמר ליה רבי חייא. לשמואל חזי מר דקא מלער כעו לן רב הונא שמכה וחובט אותי: כי נפק. חיים בר רב חמר ליה רב הונח לשמואל להכי מצערנא ליה דהכי והכי עביד דברים מגונים והיינו ענוה שלא לשמה דלא אמר ליה בפניו ושלא בפניו סיפר בגנותו: עד היכן. אדם חייב להוכיח את חבירו: עד הכאה. עד שיקלוף זה ויכה את המוכיח: עד קללה. שיקלל את המוכיח (א) יהונתן הוכיח לשאול עד שקלף שאול: לו שיכה. בעל הבית את האכסנאי או את אשתו: עד שיפשיל. בעל הבית כלי האכסנאי לאחוריו להשליכם מן הבית: (כ) בהפשלה ובהכאה דאכסנאי גופיה כ"ע לא פליגי דתו לא מלי האי (ג) : שמואל סבר כיון דלדידיה אינו מכה מאי נפקא ליה מיניה הלכך עד הפשלה: לחטרודי. להתקוטט: וכל כך למה. לו לסבול לחו: אכסנאי. המשנה מאכסניא שלו: פוגם. בעל

הבית: ונפגם. הוא עלמו דאמרי

אינשי כמה קשים אלו שלא יוכלו לדור

יחד: למסעיו. בדרך שהיה רגיל

לחנות ממסע למסע שלא שינה בית

מלוניו: דחקראי. כגון אכסנאי

שבדרך שלן שם במקרה בעלמא

ששקעה לו שם חמה. למאן דאמר

מאהלו לא חשיב אלא אכסניא קבועה

ומאן דאמר ממסעיו חשיב אפילו

דאקראי: סכלים יסורין. סוף מדת

יסורין כלומר יסורין שאין פחותין

מהן: ואינו מחקבל עליו. שאינו

למדתו כהגון ולער הוא לו: למווג לבו.

כוס של יין במים חמין: נהפך לו חלוקו. שלא לבשה כסדר וצריך להוסכה ולפושטה: שלש ועלו כידו

שתים. איכא טירחא למיהדר ולמשקל

שלישית: וכל כך למה. כלומר למאי הילכתא הוו יסורין: **קיבל עולמו.** כל מנוחתו לעתיד ואי עבר עליה

הא בפרהסיא בעא מיניה רבי שמואל בר נדב מרבי חנינא ואמרי לה רבי שמואל בר לה נדב חתניה דרבי חנינא מרבי חנינא ואמרי לה מרבי יהושע בן לוי מה נשתנה מצורע שאמרה תורה בדד ישב מחוץ למחנה מושבו הוא הבדיל בין איש לאשתו בין איש לרעהו לפיכך אמרה תורה בדד ישב וגו' אמר רבי כן יהודה בן לוי מה נשתנה מצורע שאמרה תורה יביא שתי ציפרים למהרתו אמר הקב"ה הוא גו עושה מעשה פמים לפיכך אמרה תורה יביא קרָבן פּמים ְתנָו רבנן נּלְא תשנא את אחיך בלבבך יכול לא יכנו לא יסטרנו ולא זו יקלקלנו ת"ל בלבבך זו שנאה משבלב הכתוב מדבר שמנין לרואה בחבירו

מבני דן ולקח לו אומנות אבותיו: הדרן עלך יש בערכין דבר מגונה שחייב להוכיחו שנאמר הוכח ם תוכיח הוכיחו ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחנו תלמוד לומר תוכיח מכל מקום ביכול אפי' ם משתנים פניו ת"ל לא תשא עליו חמא תניא א"ר מרפון ס (תמיהני) אני אם יש בדור הזה יו שמקבל תוכחה אם אמר לו יימול קיסם מבין יו עיניך אמר לו מול קורה מבין עיניך אמר רבי אלעזר בן עזריה תמיהני אם יש בדור הזה שיודע להוכיח יש ואמר רבי יוחנן כן נורי מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים לקה עקיבא על ידי שהייתי קובל עליו לפני רבן יו (שמעון ברבי) וכל שכן ים שהוספתי בו אהבה לקיים מה שנאמר יאל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך בעא מיניה רבי יהודה בריה דר' שמעון יו תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה הי מינייהו עדיפא אמר ליה ולא מודית דענוה לשמה עדיפא ראמר מר שענוה גדולה מכולם שלא לשמה נמי עדיפא שראמר רב יהודה אמר רב ילעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה היכי דמי תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה כי הא דרב הונא וחייא בר רב הוו יתבי קמיה דשמואל אמר ליה חייא בר רב חזי מר דקא מצער לי שון קביל עליה דתו לא מצער ליה בתר דנפיק אמר ליה הכי והכי קא עביד אמר ליה אמאי לא אמרת שו ליה באנפיה אמר ליה חם לי דליכםוף זרעיה דרב על ידאי עד היכן תוכחה רב אמר יעד הכאה ושמואל אמר עד קללה ורבי יוחנן אמר עד נזיפה כתנאי רבי אליעזר אומר עד הכאה רבי יהושע אומר עד קללה בן עואי אומר עד נזיפה אמר רב נחמן בר יצחק ושלשתן מקרא אחד דרשו יו בויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות יון וכתיב יויטל שאול את החנית עליו להכותו יש למאן דאמר עד הכאה דכתיב להכותו ולמאן דאמר עד קללה דכתיב לבשתך ולבושת ערות אמך ולמאן דאמר עד נזיפה דכתיב ויחר אף שאול ולמ״ָד נזיפה הכתיב הכאה וקללה שאני התם דִאגב חביבותא יתירא דהוה ביה ליהונתן בדוד מסר נפשיה מפי עד היכן לא ישנה אדם כן באכסניא שלו רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד כלן שיפשלו לו כליו לאחוריו בהכאה דידיה כולי עלמא לא פליגי בהפשלת כליו לאחוריו כולי עלמא גמי לא פליגי כי פליגי בהכאה דדביתהו מר סבר כיון דלדידיה לא מצער ליה מאי נפקא ליה מינה ומר סבר אתי לאימרודי וכל כך למה דאמר מר אכסנאי פוגם ונפגם אמר רב יהודה אמר רב מנין שלא ישנה אדם ים באַכסניא שלו מן התורה שנאמר יין (אל) המקום אשר היה שם אהלו בתחלה רבי יוםי ברבי חנינא אמר מהכא וילך למסעיו מאי בינייהו איכא בינייהו אכסנאי דאקראי אמר ר' יוחגן מנין שלא ישנה אדם מאומנותו ומאומנות אבותיו שנאמר זישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצר בן . אשה אלמנה הוא מממה נפתלי ואביו איש צרי חרש נחושת כן ואמר

מד מהנך הרי הוא יסורין: מר אימיה כסן מבית דן וכתיב (ו)אתו [את] אהליאב בן אחיסמך לממה דן עד פונענות פונענות היכן תכלית יסורין אמר רבי אלעזר כל שארגו לו בגד ללבוש ואין מתקבל עליו מתקיף לה רבא זעירא ואיתימא רבי שמואל בר גחמני גדולה מזו אמרו אפילו נתכוונו למזוג כין בחמין ומזגו לו בצוגן בצונן ומזגו לו בחמין ואת אמרת כולי האי מר בריה דרבינא אמר אפילו נהפך לו חלוקו רבא ואיתימא רב חסדא ואיתימא רבי יצחק ואמרי לה במתניתא תנא אפילו הושים ידו לכים ליטול שלש ועלו בידו שתים 🕫 דווקא שלש ועלו בידו שתים אבל שתים ועלו בידו שלש לא דליכא מירחא למישדייהו וכל כך למה דתניא דבי רבי ישמעאל כל שעברו עליו ארבעים יום בלא יסורין קיבל עולמו במערבא אמרי

מורקות השנף בו: מסר נפשיה מפי, שהיה פטור מלהוכיחו משנה שנוף בו: עד חיכן (לא ישנה אדם מאכסנאי שלון. כלומר עד כמה צריך האכסנאי לסכול מבעה"ב שלו ולא יצא מביחו: עד הכאה. עד שיכנו בעל הבית לומר צא מביח: עד שיכנו בעל הבית בעל הבית שיפשל בליו לאחרוריו. שיניח לו כליו על מקלו ויתנם על צוארו להרניאו מבית: אחר הביתה. אחר אסכנאי צצמו כולי צלמר מבית בית בעה"ב שלו א אסכנאי: אחר לאומרותיו. אחר בעה"ב שאינו יכול לסבול האסכנאי: מבית בעה"ב שלו צור בעה"ב שאינו יכול לסבול האסכנאי: מבית בעה"ב שלו שהיה בה בתחלה: וילך למפעיו. לאותן מסעות שהלך תחלה: (אסביאן אדם הציל שם אלא לפי שעה נודמנה לו אם צריך לקבוע שם למאן דאמר למסעיו (למסעות) תדירות אבל דאקראי לא: ישילת המלך, מכול בחברי הימים (ב כ יג) בן אשה (מן בנות דון ונור דאבוה דאימיה היה מון אלמא שהחזיק באומנות אברתיו מאביו ומאמו: עד היכן תכלית יכורין. כלומר עד כמה צער קטן יחשב תקבל עליו. שאינו למדת גופל בכאן עולמו: ואינו מתקבל עליו. שאינו למדת גופל או יחורין נהפך לו חלוקו. בשנה שהיה מבקש ללובשו: [ליפול שלשה ועלו שנים. שצריך עוד לטרוח להושי יום שיהא לו כפרה ולא קבל בכאן עולמו: ואינו מתקבל עליו. שאינו למדת גופל ולא מדיך עד היכן תכלית יסורין:

רבינו גרשום

. דומיא דנשמע קולו: **הוא הבד**יי בין איש לאשתו. שגרם להם להתקוטט על ידי לשון הרע הרע: לפיכך יכיא קרכן פטיט. הורנ: לפיכך יביא קרבן פמים.
ציפורין שמשמיעין קול בכל
שעה]: יכול. דהיינו לא תשנא
שלא יכנו כר: [יכול אפילו פניו
משתנים. של מתוכח כגון
שמוכיחו בפני רבים]: לא תשא עליו חמא. שלא תביישנו: [אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח. קיסם מבין (עיניך) {שיניך} יכול 'השיבו טול קורה מבין (שיניך) השיבו טול קורה מבין (שיניך): שיודע להוביח. כגון שלא יהו פניו של מתוכח משתנים): שמקבל תוכחה. שאם מוכיחין בדור הזה לאדם מיד שונאו: [דאמר מר ענות גדולה שונאו: מכולם. דתניא במס׳ (כתובות) . ע״ז} (דף כ) רבי (נחום) אומר { ה' עלי וגר': כתר דנפק. חייא בר רב: א"ל. רב הונא לשמואל הכי הוה עביד לין: חם לי דליכםף זרעיה דרב על יראי. וזו היא ענוה שלא לשמה שמוטב היה שאמרה תוכחה לשמה ממה שלא אמרה בפניו ואמר לאחריו: עד היכן . תובחה. עד היכן חייב שלא ימנע מלהוכיוו. עד היכן זהיב שלא ימנע מלהוכיח את חברו: עד הכאה. עד שיכנו המתוכח לומר איני חפץ בתוכחתך: עד קללה. עד בתוכחתך: עד קללה. עד שיקללנו המתוכח: עד נזיפה. עד שיגער בו המתוכח: ויחר אף שאול, שאול היה המתוכח ויונתן

א) בכ"יר וכו בהוצאת אילו: יאמרו מכוער הוא בעה"ב שלא היה יכול לסובלו וגם את האכסנאי יפגמו ויאמרו מכוער היה שלא סבל את בעה"ב.